

SITUATION

S

M

GATUPLANET SID 38 →

**Fler lägenheter
till hemlösa genom
Bostad först**

Sara Broos

FILMEN *SKÅRVOR* OM ATT
HITTA TILLBAKA TILL LIVET

Sibille Attar

SJUNGER OM SLITLIV OCH KRISLIV

Sthlm benbank

DONERADE HÖFTKULOR VÄNTAR PÅ ATT
TINAS, RIVAS OCH LAGA TRASIGA SKELETT

**”DE BRÄNDE UPP
ALLA MINA MINNEN”**

Född på Sabbatsberg. Uppvuxen på Vega gatan vid Odenplan.
Bott på en massa adresser, vandrat på varenda gata i stan.
Efter femton år av hemlöshet använder nu **Cari Biström** sin
livserfarenhet för att hjälpa andra.

**HAMMARBY
FOTBOLL**

CRAFT

**HAMMARBY
HOME JERSEY**
1149:-
Finns på
intersport.se

CRAFT
PROJOB
PROFESSIONAL WORKWEAR

CRAFT
PROJOB
PROFESSIONAL WORKWEAR

INNEHÅLL

#315
April 2024

8. Körbärsblommor

En gåva från Japan. Stadens tydligaste värtecken.

14. Sara Broos

Skärvar är en personlig film om att ta sig tillbaka till livet.

20. Cari Biström

Med ett bra öga ser hon en väg framåt efter 15 år som hemlös.

38. Gatuplanet

Bostad först "ligger i tiden" och ska ge fler hemlösa en lägenhet.

44. Sibille Attar

Sjunger första gången på svenska om slitliv och skitliv.

ALLTID I SITUATION STHLM

6. Min Plats

11. Situation Waldersten

17. Krönika

47. Korsord

48. Dåt看 Sthlm

32. Sthlm benbank

Stockholm är självförsörjande på höftkuler. I en frys på Karolinska väntar de på att tinas, malas ner och användas för att laga komplicerade skelettskador.

P!NK
SUMMER
CARNIVAL

— 2024 —

WITH
SPECIAL GUESTS

THE **SCRIPT**

GAYLE

AND

KIDCUTUP

25 JULI STOCKHOLM FRIENDS ARENA

BILJETTER VIA [LIVENATION.SE](https://www.livenation.se)

a Marshall Arts Ltd. presentation

LIVE NATION

MIX
MEGAPOL

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Körsbärsblommor i Kungsan säkert vårtecken

När jag läser igenom slaskdokumentet efter intervjun med Cari Biström slås jag av hur många händelser, ögonblick och skeenden ett liv kan innehålla.

Och hur det kan forma en. Bli kvar. Som ett minne, en påminnelse, en relief till någonting annat som sker. Som en insikt om vad man bör och inte bör göra i livet.

Som det där med att lifta vi talade om. Cari Biström berättade att hon brukade åka till ett trädarfik utanför stan och gå in där mitt i natten och snacka lite med chaufförerna och det hände att hon hamnade i "London någon gång, eller lite varstans".

– Men jag skulle inte lifta med okända människor i dag. Lifat mycket. Haft tur. Men jag är bra på att läsa människor.

Enda gången hon höll på att råka riktigt illa ut var när hon och hennes bror skulle lifta från stan till Solna där hon bodde då. Men hon tog sig ur bilen och klarade sig helskinnad.

Nu använder hon sin livserfarenhet till att som del i Brukarrådet och Inflytanderådet i Sollentuna göra livet bättre för andra.

BOSTAD FÖRST, SOM har funnits i Stockholm sedan 2016, bör enligt Socialstyrelsen – som en följd av den senast presenterade räkningen av hemlösa personer i Sverige och Stockholm – och regeringens hemlöshetsstrategi, byggas ut och skalas upp. I Stockholm kan man förmedla fler lägenheter. Men det handlar också om att skifta fokus och tankesätt. Och människosyn.

I en fryspå Karolinska sjukhuset ligger ett trettiotal höftkylor som väntar på att Benknäckargänget ska tina upp dem, riva dem i strimlor och använda dem till att laga skelett.

Med filmen *Skärvor* berättar Sara

Broos en associationsrik och långsam berättelse i ord, bild och ljud om att hitta tillbaka till livet.

I Hässelby-Vällingby satsar föreningen Pappa med baby på pappaträffar för att engagera fler pappor som är med sina barn att träffa varandra. Ahmed Berhan är värd för Debaser comedy, en ny ståupp-scen i stan. Sibille Attar ger ut skivan *Brutal*, sprungen ur ett uppbrott.

Och blommande körsbärsträd är det säkraste vårtecknet i Stockholm.

FAKTA HEMLÖSHET

27 383 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor i långsiktiga bostadslösningar via Socialtjänsten och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

6 605

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1 261 i akut hemlöshet.

Mätningen gjordes under en vecka i april 2023 och enligt Socialstyrelsen ska antalet ses som ett absolut minimum.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs *Situation Sthlm* av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidnings-säljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriververkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av *Situation Sthlms* säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja *Situation Sthlm*.

Omslag:
Anneli Hildonen

INSTAGRAM
@situationsthlm

FACEBOOK
Situation Sthlm

X
@SituationSthlm1

SITUATION
S T H L M

REDAKTIONEN Chefredaktör och ansvarig utgivare Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90

Reporter Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson **Fotografer och illustratörer** Anneli

Hildonen, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt

icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 104 000 läsare (Orvesto konsument helår 2023)

Upplaga 15 900 ex/mån (TS helår 2023) ISSN: 1400-4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se,

08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssonsgatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro**

5774-9327 **SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten** Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88

Samordnare Ingemari Olofsson, ingemari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81

Telefonnummer distribution 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8-15.15, lördagar 10-14.15. **Organisationsnummer**

80 2411-14 97 **Bankgiro** 5357-3259 **Gåvokonto Bg** 431-2252 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@

situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 880 kronor

E-post situationsthlm@flowinfo.se **Tryck** V-TAB Vimmerby 2020 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och

lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

MIN PLATS

En tidningssäljare berättar om sin favoritplats i stan

”Jag sprang här som grabb”

Sommaren 2019 sov Mats Andersson och några vänner bakom en buske utanför Malmgården i Högalid. I dag är en bänk på gården hans ostörda plats.

Jag köpte min säljplats vid Hornstull för en krona av min kompis Raine. Han hade arbetat in platsen men skulle inte sälja mer. Jag har nu sålt Situation Sthlm på samma ställe i 17 år. Jag har trevliga stamkunder och känner många i Hornstull. Där är det också mycket folk hit och dit och det är skönt med en paus vid Malmgården. Jag vill vara här ensam, det är mitt ostörda ställe. Det är mitt tillhåll, min lilla oas.

Det är jättefint när allt sprakar ut och blir lummigt. En sommar sov vi ett gäng här uppe, bakom en buske. Vi vaknade till fågelkvitter och badade i Pålsundskanalen. Nuskajag inte göra charm av att sova ute, men då var det fint.

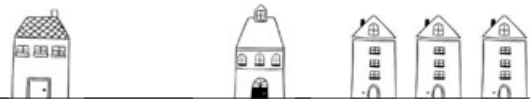
Jag växte upp vid Drakenberg, sprang här som grabb. Kände till varenda sten. Malmgården var ett spökhäus och 60-talshuset bredvid kallades Plankan. Det var krig mellan Plankan och Draken hela tiden. Det bodde hur många ungar som helst här.

Min uppväxt var jättebra. Vi var en vanlig kärnfamilj. Jag har bott här senare med egna familjer. En av mammorna till mina barn jobbade på Malmgården. På söndagar var det trubadur och hon sålde mat genom ett fönster. Hon hade ganska gäll röst, så när trubadurerna körde sina tolkningar av Taubs "Byssan lull" blev de inte glada när hon ropade: Skinksmörgås färdig!

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO: **ANNELI HILDONEN**

300

barnrättsombud finns nu i Region Stockholm. De ska se till att barnkonventionen följs och värna barnets perspektiv i kontakten med hälso- och sjukvården, både som patient och anhörig.

Färre vill ha nybyggda bostäder

BOENDE Det blir allt svårare att hyra ut vissa bostäder. De flesta är nybyggda och Bostadsförmedlingen tror det beror på människors ekonomiska situation, eftersom nyproduktion har högre hyror. I stället syntes

en ökad efterfrågan på billiga bostäder under 2023.

Den mest besökta annonsen hos Bostadsförmedlingen var delningsboende Mullvadsberget på Södermalm, med en mix av

bostadsformer tillsammans med gemensamma ytor. De 36 lägenheterna fick över 12 000 intresseanmälningar.

– Det är roligt att så många är intresserade av att utforska att bo tillsammans, i gemen-

skap, säger Åsa Stenmark på Stockholms hem.

Totalt förmedlades 20 751 bostäder via Bostadsförmedlingen under 2023, med en genomsnittlig kötid på 9 år.

MARIA HAGSTRÖM

CREATIVE COMMONS

SHUTTERSTOCK

Den 28 april arrangeras Körsbärsblommans dag i Kungsträdgården.

STANS VACKRASTE VÅRTECKEN

I april blommar körsbärsblommorna. Inte bara i Kungsträdgården, där en ny generation träd snart tar över. De finns på fler platser i Stockholm.

VÅR Det mest instagrammade från Stockholm är blomningen av körsbärsblommorna i Kungsträdgården.

– Det har blivit som ett lämmeltåg dit. De börjar blomma ungefär i mitten av april och är som finasti två veckor, säger stadsträdgårdsmästaren Elisabet Elfström.

Träden planterades 1998 och var en gåva från Japan. Sorten är "prunus accolade" som är dubbel-

blommande - de har fler kronblad och är "maffigare".

– Träden är inte så långlivade. De är inte som våra almar eller ekar. Om de får växa i goda förhållanden kan de bli sjuttio år, men i Kungsträdgården börjar de vara pensionsmässiga. En del börjar se lite risiga ut och nåt har dött. Vi planerar för en generationsväxling.

Planteras nya fullstora träd då?

– Ja, det kommer vi att få göra. Stockholm är ju så himla van vid att träden ska vara ett Instagram-moment.

Körsbärsträd finns på många fler platser i Stockholm. Till

exempel i Luma i Hammarby och Fatbursparken.

– För ett par år sen sattes det många små "spön" vid olika trafikplatser, bland annat Sköndal. De har tagit sig nu. Det är ett träd vi använder för att det är trevligt och man är ju svältfödd på blommor efter vintern. Körsbärsblommor är en fantastisk markör för att våren är här, säger Elisabet Elfström.

Hon vill också tipsa om ett par andra vackra vårtecken: magnoliablomningen i Vita bergsparken och de blå scillorna i Humlegårdsparken som växer över gräsmattan.

MARIA HAGSTRÖM

HALLÅ DÄR

Martin Börjeson, docent i socialt arbete, som har skrivit en biografi om Stockholms första socialborgarråd Victor Karlsson.

Varför ville du skriva en bok om honom?

– Mycket socialt arbete sker i kommunerna och jag ville titta mer på min hemkommun. Victor Karlsson var socialborgarråd i 26 år – varför visste jag inte nåt om den karln? Jag som har jobbat med social historia så länge. Genom att följa Victor Karlsson får man också koll på historien. Det var en spännande tid. Första världskriget var slut, det första valet med allmän lika rösträtt hölls och maktförhållandena kastades om i stan. Arbetarpartiet kom till makten.

Vem var Victor Karlsson?

– Han var fostrad i nykterhetsrörelsen och kom från en frikyrklig ort i Västergötland. Han utbildade sig till modellsnickare och flyttade till Stockholm som 19-åring, där han bodde på Söder i större delen av sitt liv. Han var ingen skitsnackare, han var en "görare". En folkhemmets hantverkare.

Boken heter Modellsnickaren & folkhemsbygget. Vad åstadkom han vid makten?

– Mycket handlade om att bygga nya vård- och omsorgsinstitut. Till exempel Södersjukhuset. Han konstruerade själv nattduksborden och sängarna. När han tillträdde fanns det inte heller nån äldreomsorg, det fanns fattigvård. Det som då sågs som moderna ålderdomshem bildades. I den tidens mått blev det bättre.

MARIA HAGSTRÖM

JOHAN STIGHOLT

MITT JOB

Om yrken och
arbete i stan

STEFAN MAULÉON
ÄGGBILSCHAUFFÖR

”Jag säljer inte mer ägg till påsk”

– Jag kör ut med äggbilen varje måndagkväll. Ena veckan till Skönstaholm, Hökarängen och Stureby. Andra veckan till Bagarmossen och Triangelkyrkan i Enskede. Det är tionde året nu. Ofta står folk i kö redan när jag kommer och skåpbilen är lastad med drygt tusen ägg. Det är många stammissar. De vill veta var äggen kommer från och frågar om foder och hur hönsen har det.

– Vi har sex tusen höns av rasen Bovans. Men vi är för liten producent för att vara intressant för ägguppköpare, så vi säljer till mataffärer runt omkring här. Och via äggbilen.

– Det tar en höna ungefär tjugofem timmar att göra ett ägg med skal, en höna ger sex ägg i veckan. Hönorna går fritt, när de värper i hönsuset rullar äggen ner i en ställning där jag plockar dem. Sen ska de lysas, stämplas och packas på äggbrickor. På äggen står det OSE744. Nollan är för ekologiskt, SE för Sverige och 744 för vår gård Lilla Grödby.

– Vi har tjugofem tuppar också. Förutom att de håller reda på hönsen varnar de för hökar och rävar.

– Nej, jag säljer inte mer ägg till påsk eftersom det inte går att sälja fler ägg än hönorna producerar.

TEXT **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

När han inte kör äggbilen är Stefan Mauléon lantbrukare på Lilla Grödby i Sorunda. Där har han sex tusen höns av rasen Bovans. Märkningen 744 på äggen står för gården Lilla Grödby.

Nöt
150
Lilla
Blan
Stor
KRAV
070 489 02 00

”Jag vill gå till sista vilan i någon av mina vanliga arbetsoveraller, de som jag har på mig ute i trädgården varje dag och förknippar med liv och glädje.”

Programledaren Lotta Lundgren i samarbete med Fonus om att välja kläder till sin begravning. 32 procent av svenskarna vill begravas i sina favoritkläder. 1 procent vill begravas i sina bröllopskläder.

PRESSBILD

Föreningen Svenska med baby arrangerar pappaträffar för att stärka relationen mellan pappa och barn.

PAPPOR SKA TRÄFFA PAPPOR

Stadsdelen Hässelby-Vällingby vill engagera småbarnspappor. Tillsammans med föreningen Svenska med baby hålls regelbundna pappaträffar.

FAMILJ Närvarande och engagerade föräldrar är en viktig skyddsfaktor i uppväxten och livet. Därför satsar nu Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning på pappor till små barn i ett projekt tillsammans med föreningen Svenska med baby.

– Jag hade själv inget socialt nätverk av andra pappor när jag kom till Sverige och jag ser nu fram emot att ge den möjligheten till pappor, samtidigt som de

kan stötta varandra och göra nåt roligt och relationsstärkande tillsammans med sina barn, säger William Corsi, gruppleddare för Svenska med baby.

Under träffarna möts pappor med olika bakgrund tillsammans med deras barn upp till fem år. De har olika aktiviteter och samtalar om normer, jämställdhet och papparollen. Tidigare pappaträffar som Svenska med baby har haft visar att ett ämne som har uppskattas särskilt är diskussionen om utmaningar med att vara pappa och hur förväntningarna på en pappa skiljer sig runt om i världen.

Förutom pappaträffar är målet att projektet också leder till att

fler pappor tar del av det övriga föräldrastödet som finns hos stadsdelsförvaltningen.

– Vi vill att fler pappor ska ta del av föräldrastöd och föräldrasammansamlingar. I det här projektet kommer vi nu kunna ta större kliv i det viktiga arbetet med att engagera pappor och främja ett jämställt föräldraskap, säger Therese Holmkvist, enhetschef förebyggande och behandling, Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning.

Svenska med baby arrangerar även pappaträffar i Fisksätra, Skärholmen och Blackeberg under våren.

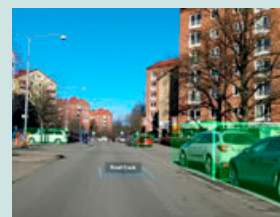
MARIA HAGSTRÖM

Taxibilar upptäcker vägskador

AI Med kameror på taxibilar kan fler skador i stadens vägar upptäckas. Teknologiföretaget Univrses samarbetar med Taxi Stockholm, som ständigt har fordon i rörelse, för att samla in information som sedan analyseras genom ett AI-baserade system. På så sätt förväntas kostnaderna för reparation av exempelvis potthål halveras de kommande fyra till sex åren.

– Utrustade med kameror i vindrutan, samlar bilarna in en konstant ström av bilder av vägarna som blir live-information av bland annat vägskador, säger Carl Vad-Schütt, IT-Chef på Taxi Stockholm.

MARIA HAGSTRÖM

PRESSBILD

Tekniska museet åker på turné

VETENSKAP En buss lastad med pedagoger, datorer och experiment. Tekniska museet åker på turné till skolor i stan. Tekniska on Tour är en science center-verksamhet som ska öka tillgängligheten till teknik, matte och naturvetenskap och inspirera elever och lärare.

– I en tid där teknikens framsteg påverkar alla aspekter av samhället är det avgörande att alla får möjlighet att engagera sig, säger Maria Olsson, chef för lärande på Tekniska museet.

MARIA HAGSTRÖM

En dag går jag bort
Jag lägger hjärtat
under krukans
så att du kommer in.

VAR SMALA GRÄND NÄR KL. 13.09-13.22

DET BRUTNA HÖRNET mot David Bagares gata på höger sida har förstärkts med bultade vinkeljärn och gul-röd reflexmarkering – ovanför vinkeljärnet precis på hörnan är putsen skavd in till bruket.

Lapp om hemstädning på ett stuprör. Teststädning för 150 kronor i timman, därefter ordinarie pris 200 kronor i timman. Rut-avdrag möjligt.

En tömningskoppling för en fettavskiljare är fäst mot fasaden med två bygeljärn.

Nio gammaldags runda glaslyktor utmed fasaderna på den sida gatan med gamla hus och udda gatunummer, fyra av dem har vitt glas, fem av dem ett mer gulnat men genomskinligt glas. På femvåningshuset där de genomskinliga sitter är det dekorationsmålade i rött kring fönstren, mellan fönstren romber samt något som ser ut att avbilda ett tyg hängit i två ringar.

En ung kvinna helt klädd i svart sitter på huk och röker och scollar i telefonen bakom en grå, parkerad van. Intill henne, på en nisch bakom elskåp K68611 till vänster om en metalldörr med en gaffatejpad vit skylt med orden "Spox AB, Oxid, Rumble/Sway", en avskuren plastflaska fylld med svartgrumligt vatten och fimpar.

Tre olika koddosor till vänster om en metalldörr. En av dem med mikrofon och kamera.

Vid sidan av porten till

nummer tre, smyckade kolonner samt två ansikten och två lejonhuvuden i relief, blomgirland i relief över dörren, krönlist över alla fönster.

PÅ DEN SMALA trottoaren, lagd av rektangulära cementplattor, vid sidan av dörren till Roseniuskyrkan i nummer fem, står två arbetsbockar av svart plast. En man reparerar ytterdörren och

står vid dem och sågar ut en detalj av en smal träkarm för att göra plats för metallistens fästen som sedan ska skruvas på plats i dörren.

Till höger på det mellersta trappsteget en skruvdrag-

gare och bits, på det översta en flaska trälim.

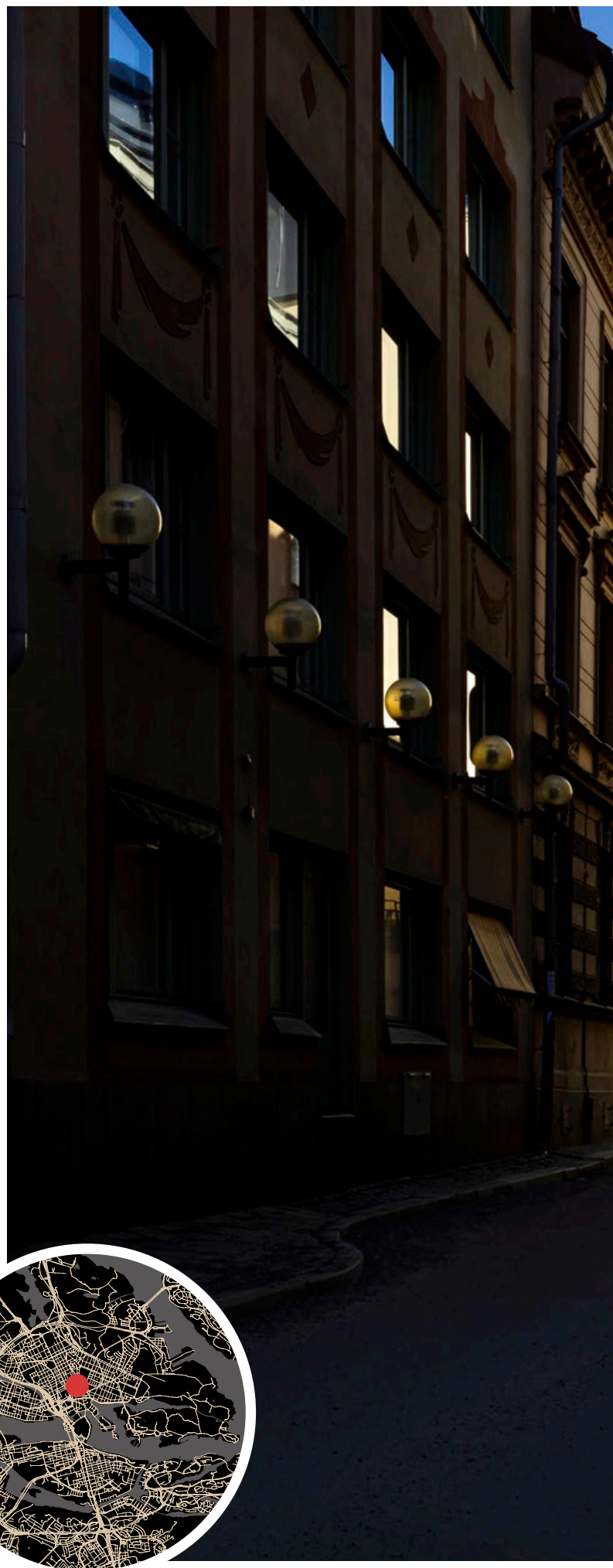
I menyskåpet till höger om dörren, körschemat för månaden, bland annat småbarnsång, högmässa, gudstjänst och det bästa med luthersk teologi.

På ett fasadbläck vid sidan av den låga nödutgången två olika stora kaffemuggar.

En ung man i vit dunväst och solglasögon kliver åt sidan och ger plats för en bil som med lite väl hög hastighet kommer bortifrån garaget på David Bagares gata och nu kör Smala gränd och sedan tar höger på Snickarbacken mot Birger Jarlsgatan.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

Sara Broos distribuerar filmerna själv, försöker få biografen att visa den, jobbar på att skapa samtal i samband med visningarna och samarbeten lokalt för att nå ut.

SARA BROOS, FILMSKAPARE:

”Jag hade inte förstått hur skört psyket kan vara”

Med filmen *Skärvor* skapar Sara Broos en associationsrik och långsam film om att hitta tillbaka till livet. Med blicken mot det lilla.

TEXT ULF STOLT FOTO JOHAN BERGMARK

VID DEN TIDEN bodde hon i Stockholm. Gick på Journalisthögskolan, hade jobberbjudanden, livet var på väg i en tydlig riktning, mycket var på gång. Men så var hon hemma och hälsade på sina föräldrar i Värmland och fick se det här rucklet från 1890 ute på en åker en bit från vägen. Och bara kände att hon måste ha det.

– Det stod tomt, förfallet – det bodde en grävlingfamilj under golvplankorna i ett av rummen. Men det var en otroligt fin stämning i huset. Så då lämnade jag Stockholm och mina vänner tyckte jag var vansinnig som liksom gav upp nån slags karriär och hamnade här ute.

Nu har hon renoverat på huset i 20 år, fått det som hon vill ha det. Och mår bra av att vakna och se en flock kronhjortar som

vandrar bort över fälten intill. När hon vill byta den utsikten mot någonting mer urbant åker hon ner till sin lägenhet i Berlin.

– Men jag är mest här i Värmland faktiskt.

Och det var här i trakterna, i sina föräldrars hus en bit ifrån hennes eget, som Sara Broos landade efter att hon för några år sedan, som hon själv uttrycker det, rasade ihop. På alla plan.

– Jag hade verkligen inte förstått innan hur skört psyket kan vara. Hur snabbt det kan gå att nå ner dit. Jag vet människor som tagit sitt liv, men aldrig tidigare själv upplevt ett sånt bottenlöst mörker.

– Min räddning blev att jag bad om hjälp, och att jag bodde hos mina föräldrar – kapitulerade helt och lät dem ta hand om mig.

SOMEN DEL i att tillgodogöra sig livet och tillvaron igen började hon gå igenom och rensa gamla hårddiskar där filmerna från hennes många resor i ungdomen fanns lagrade. Hon började resa i sena tonåren, andra året i gymnasiet, och tjänade ihop pengar till resorna genom att skriva krönikor i Värmlands folkblad.

– Jag ville ut och upptäcka världen och krönikorna betalade så jag kunde spara ihop till ett tåguffarkort.

Hon reste mycket ner till Balkan och sedan runt där nere – det var precis efter kriget – med sin lätta packning och sin sovsäck och åkte nattåg och sov

på bagagehyllorna.

– Det var mitt knep. Och det gick förvånansvärt bra.

Med sig hade hon en gammal videokamera, en High-8 som ljudet inte fungerade på, som hon fått låna.

Kameran blev hennes öga mot världen.

– Jag var väldigt blyg, men när jag hade kameran kunde jag gå fram till människor och fråga om jag fick filma dem, den blev ett sätt att få kontakt. När jag kom till Bosnien och såg ett gäng ungdomar så kunde jag gå fram och fråga dem om jag fick filma dem. Ställde några frågor till dem om sånt jag själv funderade på, typ ”vad är kärlek”, eller ”vad är ett hem”.

När hon nu såg filmerna igen tog de henne inte bara tillbaka till den tiden och hur livet kändes då, utan pekade också riktningen framåt till vad livet nu kunde bli, vad hon kunde berätta nu. Om där hon varit.

– Där väcktes fröet till att det var den här filmen jag ville göra. Min resa tillbaka till att försöka hitta livet igen, hitta något att leva för. Eller tro på. ▶▶▶

SARA BROOS

Bor: Har hus utanför Sunne och en lägenhet i Berlin.

Gör: Filmskapare, skribent, utbildare.

Aktuell: Med filmen *Skärvor*. Visas på Klarabiografen 11, 18 och 19 april. Efter föreställningen 11 april samtal mellan Sara Broos och Marika Lagercrantz. Visas också 12 april på Bio Victoria med samtal mellan Sara Broos och Pernilla August.

KRISTOFER ANDRÉN

Sara Broos nära vän, dokumentärfilmaren Stefan Jarl, har varit en viktig mentor och rådgivare under arbetet med *Skärvor*. Hunden Sasha, en pudel, benämner hon som "sin livräddare".

SARABROOS FILM *Skärvor* är en stillsamt poetisk, långsam berättelse i bild, ord och musik, om vad ett liv kan innebära och innehålla, vart det kan föra en och vart man kan ta sig. En film om att sedan finna kärnan av sitt väsen och besluta sig för att vårda den.

Hon berättar att någon har beskrivit filmen som "en hoppfull sorgesång".

Hon beskriver själv filmen som djupt personlig, fragmentariskt berättad, en film som saknar en tydlig ramberättelse och handling men med någon sorts konsekvens i slutet. Och som lämnar utrymme för betraktaren. Men som ändå har en slags intuitiv struktur.

– Den blir ju nästan som en slags motståndskraft till hela den här höghastighetstillvaron som pågår. Det är som en protest nästan, att bara stanna upp, zooma in och liksom vara i ögonblicket i stället för att bara "vidare, vidare, vidare, mer och mer och mer".

Hennes tanke har hela tiden

"INGEN SKA KÄNNA SIG DUM ELLER UTESLUTEN SOM SER FILMEN."

varit att göra en bred film, inte en smal konstfilm som bara tilltalar en viss, förkunskapsmarinerad och väl insatt publik.

– Jag ville göra en film som en tolvårig tjej kan se och känna ingen nånting i. Jag har tänkt hela tiden att det ska va ett otroligt enkelt tilltal, ingen ska känna sig dum eller utesluten som ser filmen.

MEDAN KAMERAN FILMAR ett tomt väntrum på psykakuten minns Sara Broos att hon hade Edvard Munchs målning "Den sjuka flickan" på väggen i sitt rum – och att hon fortfarande har den på väggen. Filmerna, med sina associationsrika bilder som i ett ganska fritt flöde formar berättelsen, lutar sig även mot både text och musik. Pelle Ossler har gjort merparten av musiken tillsammans med Henrik Meierkord.

– Jag tycker det är lätt ibland att man blir för styrd av musik, att stråkarna kommer in och så ska man känna sig sentimental.

Jag tycker det är spännande med musik som innehåller en dubbelhet, man liksom aldrig vet vart man ska, vad man ska känna.

Vi talar om hur hon numer tar bättre hand om sig själv, ser till att leva livet på ett sådant sätt att hon inte hamnar i det mörker hon befann sig. Bland de livsreglerna ingår bland annat att aldrig säga nej till sina syskonbarn när de hör av sig. Och att lägga undan telefon, utom synhåll.

Under hela intervjun har hennes hund, pudeln Sasha, legat på några kuddar i soffan snett bakom henne. Hon går bort och hämtar honom, låter han sitta i knäet.

– Han är min räddning. Jag har vuxit upp med hundar, men aldrig haft egen hund. Min mamma har hans mamma, jag har träffat honom sen han var en dag.

– Det är just det där oförställda, ursprungliga, att de uppfattar världen på ett så direkt sätt. Att vakna varje morgon till det... ■

Gatlyktan är solen

JAG SLICKAR PÅ glasrutan i busskuren, tittar på mitt verk: en salivrand och ånga runtom. Blir imponerad och drar ett streck med fingret genom det dimmiga. Sluta, det är äckligt, säger den stora. Men det smakar ju inte äckligt.

Ombord på bussen stirrar jag på en man med en konstig hatt. En sådan vill jag ha. Jag möts inte av en irriterad blick, bara ett leende, för jag är så gullig. I min tjocka mössa. Den hade jag först vägrat att ta på mig, jag hade vägrat alla kläder – protesterat och fäktat. Utbrott kan knäcka vem som helst. När den stora sa ”skit i det då” gick jag till byrålådan och valde ett par prickiga tajts, en randig tröja och omaka strumpor.

Sedan ville jag bli burener för tre våningars trappor, trots att den stora redan hade en väska och soppåse i händerna. Hon sa att hon inte är en bläckfisk, men jag vet att hon är det. Det är bara att lägga sig platt på golvet, göra benen till gelé, se henne bli svettig och sedan växer fler armar ut.

Så skönt att bli burener. Vara nära.

När vi kommer hem igen vill jag ha godiset innan maten. Godis, godis, godis, godis! Snälla, bara EN godis! Tjat kan knäcka vem som helst. Och om jag vräker i mig godis beror det bara på att jag har så snabba tänder.

JAG HJÄLPER TILL med maten och är så duktig. När pasta-paketets innehåll hålls ut på golvet så var det inte jag som gjorde det. Vem som gjorde det? Den stora. Vem tror du att du lurar, undrar hon och säger: ”det blir du som städar upp”. Hahaha vem tror hon att hon lurar?

Vi ska ut igen. Jag vill ha snabba skor. Jag är snabbast

**MARIA
HAGSTRÖM**

Nyhetsredaktör
och reporter

”Jag hade vägrat
alla kläder
– protesterat
och fäktat.”

någonsin i hela världen. Jag är en superhjälte. Den stora säger att det blir stövlar för att det är slaskigt ute. Jag lovar att INTE hoppa i vattenpölar! Jag ska bara gå i pölar.

Jag får sitta i en vagn med en mysig filt och bli körd upp för Hägerstensåsen samtidigt som den stora flåsar bakom. Men jag tänker inte på hennes slit, för jag tänker inte så. Jag tänker att lyktstolpens lampa är solen. Ge mig solglasögonen! Det är ju mörkt ute, säger den stora. Men jag är på semester i Hornstull.

Ser en speciell bil stå parkerad längs vägen. Kolla regnbågen! Vilken regnbåge? undrar den stora oförstående. På bilens bakruta såklart! Vindrutetorkaren har gjort bågar i smutsen där. Den stora ser mest skiten.

TÄNK OM VI kunde byta plats ibland – jag och treåringen. Att få vara liten och se världen ur ett barns ögon. Skrika ut jobbiga känslor eller studsa upp och ner av glädje. Kunna vända gråt till skratt på någon minut. Och tvärtom. Inga känslor är under social kontroll.

Ha ett självförtroende som säger att jag är snabbast någonsin i hela världen. Säga saker rakt ut, fråga vad som helst, sjunga

högt på ett påhittat språk. Slippa bete sig som folk.

Vara naiv och inte känna till allt hemskt som sker eller veta vad som anses vara pojkitigt eller flickigt. Sakna begränsningar, fördomar och mallar. Inte tänka på konsekvenser och bara kasta sig ut, i en värld där allt kan vara ett äventyr och gatlyktor kan vara solen.

Vara en superhjälte som ser regnbågar där andra ser skit. ■

VÄLSLITEN IRONI

“At least I am free” står skrivet på en ung kvinnas keps och det faller sig naturligt att fråga: Från vad?

– Från föräldrarna eller, föreslår jag, som skulle kunna vara hennes morsa.

– Nja... nej, säger hon och skruvar på sig, men efter ett tag kommer det:

– Man är väl aldrig fri, om inte alla är fria, säger hon och försvinner i folkmyllret

Hon kanske har rätt i det och tankarna beger sig osökt över världen, Gaza, Ukraina, HVB-hem, talibaner och politiska fångar, ekonomisk ofrihet och

djur i bur. Det finns miljarder exempel.

Utsikten att någonsin bli fri med den kepsens mått mått ligger nog bortom denna existens.

Tyvärr.

Det var kanske så hon menade, tjejen med kepsen, med en välsliten ironi på skallen

LO

VI SOM SÄLJER TIDNINGEN BORDE HÅLLA IHOP

Jag är som jag är, har blivit uppfostrad att alltid vara vänlig mot alla. Tyvärr har jag märkt att så mycket tidningar plus

pengar som jag har lånat ut genom åren så får jag sällan någonting tillbaka. Jag ger inte för att egentligen få någonting tillbaka.

Men som den optimist och godtrogen som jag är, så får jag sällan någonting tillbaka. Jag anser att alla vi sitter i samma båt. Därför hoppas jag ju att vi alla rör tillsammans. Tyvärr fungerar det inte alltid så längre.

Victoria

FLICKAN

Hon går hemifrån, bara åtta år. Hon är ledsen, det är bråk hemma. Hon går längs

vägen, går över landsvägen, vänder sig om så ingen bil kommer. Hon har gått där många gånger. Hon går en bit in i skogen. Till slut sätter hon sig ner och lutar sig mot en tall. Drar upp benen, lägger händerna på knäna. Hon hör gap och skrik i sitt huvud. Men hon försöker tänka på annat. Plötsligt reser hon sig upp och det prasslar till. Det var bara en ekorre. Hon blir lugn igen. Det har gått dryga timmen. Hon bestämmer sig för att gå hem igen.

Nu står hon utanför dörren. Hon öppnar dörren försiktigt. Det är tyst därinne. Familjen sitter runt bordet. Hon känner sig lugn, inget bråk. Mamma frågar om hon vill ha något att äta, “ja tack” säger hon och sätter sig vid bordet. Hon vill bara att åren går fort tills hon blir stor, så hon kan hyra eller kanske köpa en liten lägenhet. Då kan hon känna sig trygg. Inget gap, inget bråk. Då bestämmer hon över sitt liv. Söka jobba, kanske flytta ihop med någon. Men det är lång tid dit.

Lena Freij

ATT VARA UTSATT AV MÄN

Jag fick ingen bra start på mitt liv. Min pappa utsatte mig för incest när jag var fyra år. Visserligen så var jag så liten att jag har förträngt det som hände, sen när man är barn så förstår man inte vad som är normalt hemma hos andra kompisar.

Det har relaterat i att jag har träffat män som har utsatt mig för både psykiskt och fysisk misshandel, jag har fått PTSD som jag kommer få leva med hela mitt liv.

Jag säger till alla män som slår sina kvinnor att så fort ni höjt handen mot en kvinna som jag, har kärleken plötsligt förändras till svek och hat.

Victoria 234

Illustration av LO

DAGGE

VAD MENAS MED KREATIVT TÄNKANDE?

Gissa vad min suveräna askkopp är gjord av? Jo, eftersom det faktiskt finns de som är cigarett-rökande människor som trotsar de som säger att det är farligt, så behöver det inte gälla alla. Somliga kanske tycker att det luktar illa så det gäller inte alla. Om man kan visa lite hänsyn och är rökare så behöver man inte blåsa rök i ansiktet på dom.

Förr i tiden så fanns det rökrum – på mitt gamla jobb till exempel – men när icke-rökarna ville sitta bland oss rökare och sedan klaga på att vi rökte så undrade både jag och övriga rökare varför de då gick in i vårt rökrum, när de hade ett för icke rökare?! Det hela slutade med

att icke rökarna fick som de ville och därmed försvann rökrummet. Hum hum... "Varför kom ni in i vårt rökrum då?". "Jo, ni verkar ju skratta och ha roligt". "Ja, får man inte ha det?".

Tillbaka till början på texten. Svaret är: en silverdollar, en distans, en bronsring som är hårdlödd på silverdollarn, för att man inte ska få brännmärken i duken om det ligger någon sådan på bordet. Aska kan man göra i hatten eller i handen kanske?

Dagge

FÖLJ OSS PÅ
INSTAGRAM

@situationsthlm

ATT ÖVERLEVA

Konsten att jag överlevt känns som en berättelse som aldrig kommer ta slut.

Därför väntar jag ett tag med att berätta mitt liv.

Lena Freij

SNÖRDA SAMMAN

*Älskade, omslut mig
borda mig som jag var en älskad båt.*

*Gunga med mig i varje våg och hissa
mina
segel i kvällsbrisen.*

*Och i stormen når vi det yttersta rummet,
snörda samman i evighet.*

LO

HEMSÖ

Hemsö stärker ryggraden i samhället

Samhällsfastigheter är fastigheter för äldreboende, utbildning, vård och rättsväsende. De fastigheter som utgör ryggraden i vårt samhälle.

Läs mer på hemso.se

SER EN VÄG FRAMÅT

Cari Biström har ett bra öga att se med, det andra väntar fortfarande på operation. Hon sitter med i både Brukarrådet och Inflytanderådet i Sollentuna och använder sin livserfarenhet till att göra det bättre för andra. För det finns hopp om mänskligheten – alla de gånger hon tappat plånboken i tunnelbanan har hon fått tillbaka den. Orörd.

Text **Ulf Stolt** Foto **Anneli Hildonen**

Mankan komma upp till loftgången där Cari Biström bor i sin Bostad först-lägenhet i huset i Sollentuna från olika sidor av fastigheten.

Hon möter upp och öppnar portdörren och medan vi håller upp den går hon ett snabbt ärende till ett postombud intill och hämtar ett paket som kommit. När hon är på väg tillbaka mot dörren, precis när vi får syn på henne igen, möter hon en man som kommer gående från andra hållet – lika lång, klädd i precis samma stil, samma hårfärg och frisyra, hatt, svart skinnpaj, tigha jeans, boots.

Cari Biström skrattar till åt att hon har en dubbelgångare i kvarteret.

– Jag vet. Har sett honom här några gånger men jag känner inte honom. Men är vi verkligen så lika?

Hade det varit för några månader sedan hade hon inte kunnat se honom alls. För första gången på två år kan hon nu urskilja ett ansikte.

Hennes högra öga är hyfsat nyopererat. Genom åren har hon legat inlagd på S:t Eriks ögonsjukhus vid tre tillfällen, en månad åt gången, med kortisondropp, och svårt inflammerade ögon. Sedan sjuttioalet har hon haft linser, och det har blivit att hon vid några tillfällen fått bakterier under linsen.

– Senast fick jag en amöba i ögat, det blir liksom som ett växthus där under linsen. En annan gång fick jag nåt annat i ögat som åt upp fästena till iris. Det gör jätteont, och man blir ljuskänslig.

Senast hon låg inlagd var förra året. Hon såg ingenting, så gott som helt blind på båda ögonen. Och läkarna sa att det var femtio procents chans att hon skulle kunna få tillbaka synen med en operation. När hon låg där i sjuk-sängen tänkte hon på den där frågan alla säkert någon gång antingen funderat över eller vänner ställt till varandra –

”Senast fick jag en amöba i ögat, det blir liksom som ett växthus där under linsen.”

”vad skulle du välja, bli blind eller döv?”.

– Jag sa ju alltid blind, jag vill kunna höra musik. Men nu vet i fan, alltså, tänkte jag när jag låg där.

Och hon funderade på att om hon på äldre dagar skulle tappa hörseln, då skulle ju livet bli som i en bubbla. Och hur skulle det bli? Hon insåg att hon var tvungen att tänka på ett annat sätt, se på tillvaron med annat perspektiv, hitta en annan vinkel. Hon kom att tänka på personer hon känner som är blinda och som tar sig runt.

– Så jag gick ut på dan, fast jag inte såg nånting. Jag tänkte: ”Jag ska ta mig till S:t Eriksplan”. S:t Eriks ögonsjukhus ligger ju vid nya Karolinska nu, så bort över bron bara. Jag var ju tvungen att lära mig. Så jag frågade folk om vägen. Jag tog mig dit. Sen gick jag ut varje dag.

Hur lite såg du?

– Jag såg lite ljus och mörker, gråskalor, men jag såg inte vart jag var. Jag tänkte att jag måste våga för att klara det. Måste ta mig ut, lära mig, för att kunna leva. Och jag tackade jag till operationen sen och den gick bra. De sög liksom ut irisen på nåt sätt, men jag sov under operationen. Jag har mycket ärr på ögonen.

– När jag flyttade hit fick jag be om hjälp på bussen, såg ju inte när jag var vid min hållplats där jag skulle av.

Och det här med synen har även påverkat hennes sälj av tidningen. Hon kan sälja till en person som går in i affären, sedan ser hon inte att det är samma person som kommer ut efter en kvart, så då kanske hon frågar igen om personen vill köpa tidningen.

– Man känner sig lite dum, folk tror man är puckad.

Ibland, innan operationen, hade hon en lins i ena ögat.

– Jag såg bra på långt håll med höger öga med lins, bra på nära håll med vänster öga utan, så då såg jag bra totalt sett.

Ibland hade jag båda linserna i.

Det ligger en katt på hennes säng. Hon ser efter den åt en vän, en före detta Situation Sthlm-säljare hon umgås lite med ibland. Två dagar innan vi ses var de på Stadsgårds-terminalen och såg det engelska punkbandet The Boys.

– Det var jävligt bra faktiskt, det var kul. Det är bara två originalmedlemmar kvar från sjuttioalet när de började. Förra veckan såg jag Dead Boys på Debaser. Det var ►►

Om att sälja Situation Sthlm:

■ **Då hon varit nästan helt blind senaste åren har det hänt att hon sålt en tidning till en person som gått in i affären. När personen sedan kommit ut har hon inte känt igen dem utan erbjudit tidningen en gång till, vilket känts lite dumt: ”Folk tror man är lite puckad”.**

Om att spela fotboll med The Clash:

■ Hon jobbade på Sonet då, åkte med som dj på turnéer, var lite allt i allo. Och var på The Clash-konserterna på Eriksdalshallen 1980 då de från scenen bjöd folk att stanna kvar och spela fotbollsmatch. Det blev två lag. Som spelade tvåmål så länge vakterna tillät. Trummisen Topper Headon spelade mest.

också bra, men det är ju bara en originalmedlem, Cheetah Chrome, som är kvar.

På ett lågt klaffbord vid sängen ligger Aase Bergs bok *Haggan*, det syns att den är öppnad, ett hundöra invikt några sidor in i boken.

– Jag har faktiskt precis börjat på den, men det ska bli kul att se hur haggan agerar.

Cari Biström har alltid läst mycket, började redan när hon var barn.

– Min mormor hade ett bibliotek hemma, men jag träffade henne bara kanske två-tre gånger, sen fick vi de böckerna när hon dog.

– Jag gillade bibliotek när jag var liten, letade upp dem direkt, var fascinerad av böcker. Satt där och bläddrade och sen lånade hem. När jag var liten gick jag på antikvariat och kikade. Drog iväg själv, tyckte det var jättekul, låg många antikvariat i Gamla stan då.

När hon inte kunnat läsa nu på ett tag har hon testat lite att lyssna på ljudböcker, men får ingen ro med det. Och för tillfället får hon inte läsa för katten – så fort hon lägger sig för att läsa kommer den och ska kela.

– Jag har inte kunnat ligga och läsa sen hon kom hit, jag som älskar att ligga och läsa. Läste på hotellet nu på konferensen tills ögonen stängdes och jag droppade boken.

Hon sitter med i både Brukarrådet och Inflytanderådet i

”Jag har gått nerför trappan där och serverat Palme och kungen i Gyllene Salen.”

Sollentuna. Hon kom i kontakt med dem via Musketörerna i Sollentuna. Vad de gör är att de, i egenskap av brukare, bidrar till lokalpolitikerna med sin unika erfarenhet och insikt.

– Om de beställer en brukarrevision av till exempel Bostad först, så säger de till oss vad de vill veta och titta på, så utformar vi frågorna och lägger till det vi tycker är viktigt och sammanställer det. Vi samlas och arbetar fram det.

Och det var det arbetet som tog henne till den tvådagars konferens i Örebro hon precis varit på, där hon ostört kunde läsa en bok tills ögonen slog ihop.

Hon tyckte om konferensen, många intressanta föreläsare och föredrag, bland annat berättades om ett nationellt brukarråd som startats för att politiker mer och mer efterfrågar brukares unika kunskap.

Inflytanderådet, där hon också är med, består av personer som tagit del av socialtjänstens åtgärder i kommunen.

– De är bra här ute att de har sänt, lyssnar på oss.

Cari Biström är född på Sabbatsbergs sjukhus, växte upp på Vegagatan vid Odenplan. Men familjen flyttade runt en del.

– När jag var tio år hade jag bytt skola typ åtta gånger. Man blir ju van. Gick i Gustav Vasa först, sen bodde vi nån annanstans nåt år, då gick jag ett halvår i nån annan skola, sen tillbaka dit.

Hon gillade verkligen skolan som barn, tyckte om att lära sig saker, men i tredje klass hände det något. Hon slutade gå dit, hängde runt på stan.

– Det var för rörigt hemma då... stökigt och rörigt. Slagsmål och fylla. Jag bodde i fosterhem en period och så där.

Hon minns hur hon en dag tänkte att hon skulle stjäla någonting i varje butik utmed hela Tomtebogatan.

– Det var väl egentligen ett slags rop på hjälp.

Hennes föräldrar skiljde sig – socialtjänsten gav ett ultimatum, antingen lämnande hennes mamma pappan, eller

så skulle barnen omhändertas. Det var stökigt hemma, sprit och droger.

– Hon var rätt stark morsan, skiljde sig med tre barn och blev ensamstående morsa 1965. Det var inte vanligt då. Och sen öppnade hon det där stället vid Odenplan.

– Det var en svartklubb. Tror jag, det är vad jag hört. Den låg på en tvärgata vid Odenplan.

Så i stället för att gå på dagis blev det att hon hängde där. Och så var mycket av hennes uppväxt – i kölvattnet av mamma, på krogarna där hon jobbade eller hängde och umgicks.

– Jag växte upp under borden på Victoria och Alexandra, hade en plastpappa ett tag som jobbade på Dramaten, då var vi där en del, morsan bakade lussebullar dit. Sen jobbade hon som servitris på Mosebacke, då satt jag på scenkanten där och såg banden spela.

Efter gymnasiet – hon gick inte klart social linje på Kungsholmens gymnasium – gick hon restaurangskolan i Kristineberg. Sedan följde en räkka av krogjobb, från diskrummet via kallskänken och ut till matsalen som servitris.

– Mest har jag jobbat på krogar i Solna. På Skorpionen, på Edelweiss, Huvudsta krog. Det var så lätt förr, svarta pengar, man hoppade runt och jobbade lite överallt. Men det blir ju ingen bra pension. . . . Jobbade på Mäster Anders ett tag.

Hon har även jobbat lite festvåning inne i stan, bland annat på Stadshuset.

– Jag har gått nerför trappan där och serverat Palme och kungen i Gyllene Salen. Det var inte Nobelmiddagen men det var en stor middag, nåt hundraårsjubileum tror jag. Det var mycket folk. Det här var i början av åttiotalet.

Hon skrattar till, lägger handen på spisen bakom sig – vi sitter i köket och pratar – och konstaterar att hon inte är lika bra på att laga mat nu efter femton års hemlöshet, som hon en gång var.

Efter att hon gått en ettårig påbyggnadsutbildning som kock, precis efter att hon fått sitt andra barn, var planen att jobba som kock.

Men några händelser fick henne ur kurs.

Det står ett svartvitt fotografi på Johnny på ett lågt bord vid fotänden av sängen.

För två år sedan dog han hastigt i cancer. Hon fanns vid hans sida på Handens sjukhus när han avled.

– Vi kom in på fredagen, på söndagen var han död. Det gick så fort.

Han och Cari Biström var ett par under femton års tid. De träffades i den veva hon blev hemlös, några år efter att hon avslutat kockutbildningen. Hon hade en lägenhet i Solna då, och livet var vid tidpunkten ordentligt rörigt och stökigt.

Hon hade hittat sin mamma död under köksbordet, enligt polisutredningen hade hon dött en oförklarlig ►►

Hon har fortfarande en del sorterande kvar att göra efter livet med Johnny. De delade intresset för böcker och musik och spelade en del ihop, men gjorde aldrig en hel låt klar. Keyboardet bakom henne saknar bara en sladd, sedan kan hon spela på det.

”När de tog mitt barn, det var verkligen hemskt, men när de sen också brände upp allt, tog alla mina minnen... De har bränt upp hela mitt och barnens liv.”

Cari Biström älskade att plugga, att lära sig saker. Hennes drömjobb när hon var liten var att bli journalist, hon pryade på Lektor i högstadiet. Hon älskar att skriva och har alltid skrivit – dagbok, dikter, lättexter. Men när alla hennes saker brändes upp tappade hon lusten: "Det kan ju ändå försvinna på en sekund, liksom".

men onaturlig död – Cari Biström är övertygad om att hennes mamma blev mördad men det har inte gått att bevisa och inget åtal har väckts – och en nära vän hade tagit sitt liv strax innan.

– Och samma dag som begravningen försökte en kompis ta livet av sig i min soffa, men jag fick liv i henne. Hon hade tagit alla morsans kvarlämnade tabletter. Och samma dag ringde min dotters pappa, stående på ett tak, och sa att han ska hoppa. Det va kalabalik då, den tiden va inte kul...

När hon och hennes ena bror begravt mamman efter ett halvår då utredningen var klar, ringde de från begravningsbyrån.

– De sa: ”Är det inte dags att ni hämtar er mammas urna, hon står här på hyllan?”. Vi måste fått fel urna, så jag vet i fan vem vi begravde. Eller vems aska som låg i mammas urna.

Hon hyrde ut lägenheten en period, fick en del hjälp av soc, men efter något år – ”jag var helt under isen den här tiden” – vräktes hon och blev hemlös.

– Jag och Johnny var båda hemlösa när vi träffades, sov båda två hos samma kompis. Men det hade nog hänt ändå. Jag kände hans dotter och hans dotters mamma innan.

– Jag brukar ju dra innan det blir allvar, men... ja, femton år blev det.

Hon beskriver honom som speciell. Våld förekom.

– Han kunde vara så jävla vidrig ibland. Men samtidigt var han – det är ju det här sjuka med människor – så jävla snäll. Vi var hemlösa, delade den verkligheten. Och delade intressen, böcker och musik.

Han var gammal dansbandstrummis.

– Vi gillade inte bara en typ av musik utan vi var allätare. Vi brukade ta fram gitarren och sjunga och spela på tunnelbanan, vi höll på en del men vi gjorde liksom aldrig en hel låt ihop. Jag spelade keyboards och bas, men det har jag inte gjort på länge.

”Vi måste fått fel urna, så jag vet i fan vem vi begravde. Eller vems aska som låg i mammas urna.”

Cari Biström köpte en bas på sjuttioalet av basisten i Forbes – de gjorde låten ”Beatles” i Melodifestivalen – och tog lektioner av honom.

– Vi var några tjejer som höll på lite, men det blev aldrig att vi hade några spelningar eller så.

Senare jobbade hon med musik. Åkte på turné som dj med Dave and the Mistakes, Docent Död och T-Shirts.

– Vi var ute några månader. Allt har ju bränts upp, annars hade jag haft en massa foton och sånt från den tiden.

När hon vräktes från lägenheten låg hon på sjukhus. Tiden för magasinering höll på att rinna ut – soc betalar för tre månader, sedan destrueras sakerna. Hon vädjade om några dagars uppskov. Gick inte. Så hon smet ut från sjukhuset och mötte upp dem som avtalat vid förrådet, men ingen från kommunen dök upp. De ringde henne sedan en fredag på sjukhuset och sa att nu var allting bränt. Men –

Hon känner verkligen att staden är hennes, och det finns inte många gator hon inte gått på. Eller bott på. Hon har bland annat bott i kollektiv i Älvsjö, på Vegagatan, Tomtebo-gatan, Birkagatan, Tjärhovsgatan, Tegnergatan, Kocksgatan, i Henriksdalsringen plus några gator till.

”Jag skulle ju verkligen vilja kunna visa mina ungar att vi haft ett liv, att det inte bara varit kaos.”

varit kaos. Jag vet ju själv hur det är, det finns ingen bild på hur jag såg ut som barn, eller min mamma. Jag hade oljemålningar på henne och på morfar och mormor, allt är borta.

För en tid sedan skickade Cari Biström in sitt dna till en tjänst där man kan söka sina biologiska rötter. Hon fick precis svar, men har inte hunnit titta så noga på det ännu. Men hon såg att hon fått 2 860 träffar.

– Jag har två helsyskon. Sen vet jag inte riktigt. ... Jag har träffat två bröder på krogen. Och en till vet jag. Men jag har ett gäng halvsyskon. Jag vet inte ens om farsan visste hur många barn han hade, alla halvsyskon är på hans sida.

– När jag var på Pelarbacken sist – jag har ju gått där i en massa år, känner dem – så sa hon i receptionen att ”vi är släkt”. Hon hade också gjort det, skickat in sitt dna. Hon visade i telefonen – ”Cari Biström”. Men vi har inte hunnit snacka för hon jobbade då.

Cari Biström går in i rummet intill och hämtar en kameraväska och tar fram kameran, en analog med film. Som fotograf Hildonen informerar henne om går att köpa och framkalla fortfarande. Och hon minns en annan kamera, i en annan stad, vid en annan tid.

– Jag hade en Hasselblad som jag hade med mig i Paris. Jag glömde den på Louvrens tunnelbanestation, kommer på det efter två stationer. Åkte fort som fan tillbaka, men den stod ju inte kvar där. ... då kommer det en människa och bär på den, så jag fick tillbaka den.

Hon berättar, apropå det, att hon tappat plånboken tre gånger på tunnelbanan men fått tillbaka den varje gång. Och tappat den en gång i Handens centrum men fick tillbaka den då också.

Hon skrattar. Läger tillbaka kameran ner i väskan.

– Helt otroligt egentligen, eller hur? Det finns fan hopp om mänskligheten. ■

vilket hon fick reda på senare – hennes saker brändes inte förrän efter helgen. Så hon hade kunnat rädda en del.

Cari Biström blir ledsen när hon tänker på det – att ingenting från hennes tidigare liv finns kvar, inga fotografier, inga minnen, inga saker från då som påminner om den tiden, om det livet.

– När de tog mitt barn, det var verkligen hemskt, men när de sen också brände upp allt det där, tog alla mina minnen. ... De har bränt upp hela mitt och barnens liv. Det var foton på hela min familj, mamma, bröder, min barndom, på mina barn, deras barndom. Mitt liv.

– Jag kan inte ens visa för mina barn hur deras liv var när de var små. Hemskt. Fy fan.

Hon torkar tårarna med baksidan av handen, armbanden rasslar. Hon harklar sig.

– Min dotter har bott i fosterfamilj. Jag skulle ju verkligen vilja kunna visa mina ungar att vi haft ett liv, att det inte bara

Cari Biström

■ **Född:** På Sabbatsbergs sjukhus, växte upp på Vegagatan vid Odenplan.

■ **Gör:** Sitter med i Brukarrådet och Inflytanderådet i Sollentuna, säljer Situation Sthlm vid Ica Maxi Häggvik eller på Rosenlundsgatan. Oftast kvällstid.

BAJEN-MARSCHEN

I slutet av sextio-talet började mitt intresse för fotboll, då farsan tog med mig och mina kompisar att titta på Hammarby. Han lastade in oss snorungar i Folkabubblan och åkte till Söderstadion som då var nybyggd. Jag kommer inte ihåg så mycket av själva fotbollsspelet på planen, men en sak jag kommer ihåg tydligt och det var när farsan sa: "Nu är det frispark och Kocken ska lägga den, nu kommer nätet att stå som en strut". Det blev nästan alltid mål när "Kocken" la frisparkarna och jag glömmer aldrig när hela arenan ställde sig upp, skrek, jublade och kramade om varandra.

Efter många år på Söderstadion hade jag ett uppehåll från mitten av tjuvtio-talet fram till 1990 då jag som trettioåring började sakna Hammarby-matcherna. Jag kände ingen Hammarbyare så jag började åka

själv till Söderstadion och lärde då känna många på läktaren med samma intresse och även folk hemma som höll på Bajen. Jag lärde mig vad gemenskap och kamratskap betyder inom en klubb, så Hammarby blev min

nya hobby och livsstil.

1998 kom jag på idén om att Hammarbyare kunde samlas och gå gemensamt till hemmapremiären på Söderstadion. Jag funderade på hur jag skulle gå tillväga. Jag måste ju nå fram

med idén till så många personer som möjligt. Att skapa ett tillräckligt stort intresse så det blir något av idén hade jag lärt mig av farsan, som var reklamtecknare.

Vad skall den heta? Skall den heta marschen, gångmarschen eller premiärmarschen? Många frågetecken. Men Medborgarplatsen kändes som en bra samlingsplats, då Kvarnen och Björns trädgård ligger där.

Jag startade från "Medis" och promenerade väldigt sakta med tanke på alla småungar, äldre, pensionärer och handikappade som skulle gå hela vägen. Det tog en halvtimme att gå till Söderstadion. Hur långt innan avspark skall marschen starta för att köer vid insläppen inte skall ställa till problem? Folk kanske vill ta en öl när dom kommit fram? Det dyker kanske upp andra oförutsedda problem på vägen?

Jag pratade med Bajen Fans och förklarade idén och undrade om dom kunde skriva om den utan mitt namn, så detta skrevs på Bajen Fans hemsida: "Det ryktas om att det skall bli en gångmarsch från Medborgarplatsen till Söderstadion en timme före avspark". När det närmade sig premiären hörde jag andra prata om marschen utan att själv tillfråga dem och det var ju posi-

HAMMARBY FOTBOLL

Illustration av Victoria Sjölund

tivt. När dagen kom tog jag med mig en videokamera för att filma och se om det kom någon. Jag räknade sedan på videon och det blev cirka 900 personer. Vilken belöning jag fick genom att tro på mig själv från idé till verklighet.

Förutom allt detta så känns det både märkligt och överkligt att Hammarbys premiärmarsch i dag startar på Medis vid Folkungagatan, dit min släkt flyttade 1897. samma år som Hammarby IF bildades. Hammarby roddklubb 1889 som är embryot till Bajen startade heller inte många kvarter bort.

Pannbands-Janne, för evigt trogen Hammarby

Fotnot: Många hävdar att just de startade Bajenmarschen, flera namn figurerar bland supportrarna om vem som låg bakom. I en intervju i Expressen 2018 om just Bajenmarschen säger dock

evenemangs- och säkerhetschef Göran Rickmer: "Många vill vara den som satt och funderade och plötsligt fick den stora idén. Men Pannbands-Janne var den som planerade från början och förmedlade informationen till massorna 1998".

ETT LEENDE TILLBAKA

Till alla människor som fortfarande har kvar sina drömmar.

Jag är en optimistisk person och det tänker jag fortsätta att vara. Men runt omkring mej ser jag hela tiden människor, trots att jag ger alla jag möter på gata, tunnelbanan, bussar med mera ett leende, att jag inte får något leende tillbaka. Jag vet inte om det handlar om kriget i Ukraina eller vad det är. Till och med ungdomar verka ha

tappat tro på mänskligheten.

En sak är säkert, att jag som varit utsatt för så mycket elände som missbruk, hemlöshet, nästan blivit ihjälslagen av vissa män som jag har varit tillsammans med. Men snälla ni medmänniskor, om någon ler mot dig kan du väl ge ett leende tillbaka.

Victoria 234

LIVSTID

Tänk när dom bara slet undan mattan för dig och du blev gripen 2009. Din dom blev livstid. Minns att jag bara hade varit på Färingsö anstalt en månad. Då var Nettan där, en bra vän till både dig och mig. Du skrev ett vykort till både henne och mig. Du har verkligen gått igenom en jävligt lång kris. Jag kan förstå dig. Det kanske låter

konstigt. Men då du var liten blev du misshandlad både fysiskt och psykiskt i dina barndomsår. Sen, då du vart drygt 20 år tog du "tabbe", alltså gav igen på din styvfar.

Så det slutade med livstid. Minns att du sa till Nettan att vi skulle brevväxla du och jag. Nettan knackade på min dörr och berättade. Och det är klart att jag skrev. Du skrev att du pluggade till ingenjör på Kumla och att många killar tyckte du var en tönt. Men du struntade i det. Du gav dig sjutton på att du skulle ta ingenjörsexamen och det gjorde du också fick jag höra. Det hände ju mycket där emellan men du är ute nu och det skulle vara väldigt roligt att få träffa dig. För du var så lojal så allt kom som en chock då jag fick beskedet om ditt långa straff.

Lena Freij

LIM-JOHAN OCH DEN UTOMORDENTLIGA ÄRLIGHETEN

22 MARS 2024 – 12 JANUARI 2025

Hallwylska museet

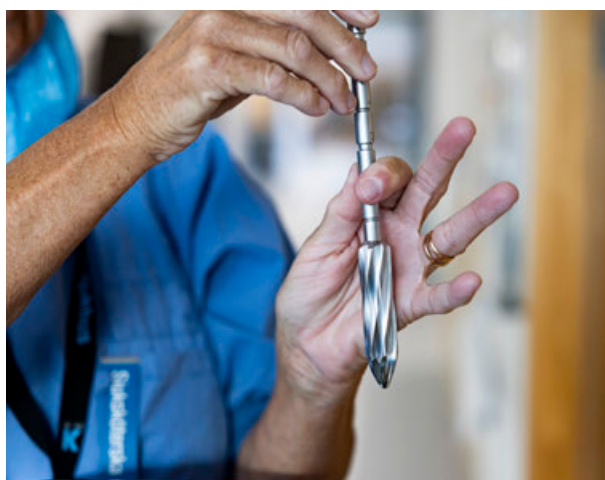

I en fryn på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge finns ett trettiotal donerade höftkolor. De tillhör **benbanken** i Region Stockholm och används vid tumörkirurgi, allvarliga benbrott eller komplicerade ryggoperationer. Tidigare behövde regionen ibland förlita sig på att få höftkolor från andra delar av landet. Numera är vi självförsörjande.

Text **Gerd Eriksson**
Foto **Magnus Sandberg**

BEN KNÄCKAR GÄNGET

Höftkulan sitter på lärbenet och leder mot en ledskål i bäckenet. En ny höftled består av en stam (bild uppe till höger) och sedan en ledkula och en ledskål.

Det är bortåt åttio minusgrader i fryssarna där höftkulorna förvaras. Åsa Fröberg som är specialist i ortopedi och verksamhetschef för vävnadsinrättningen, benbanken, tar ut en burk och visar oss.

Höftkulan är rödligt och ligger i en genomskinlig steril liten burk som är stoppad i en större burk.

Hon berättar att allt fler stockholmare behöver nya höftleder. Orsakerna är flera, en åldrande befolkning, att folk är aktiva längre, övervikt och att det är ett vanligare ingrepp jämfört med tidigare. Vid en höftledsoperation tas den slitna kulan bort och ersätts av en protes i metall.

I stället för att kassera den bortopererade höftkulan används den till andra som behöver ben – om människan som opereras valt att donera den.

– Alla kan inte donera. De som haft cancer, insulinbehandlad diabetes, reumatism eller blodsmitta är inte aktuella. Men många som genomgår höftledsplastik kan donera sin höftkula, säger Helene Lindberg, legitimerad

operationssköterska och ansvarig sjuksköterska för benbanken.

Egentligen heter benbanken Regionens vävnadsinrättning för ben och senor, men inom vården säger de flesta kort och gott benbanken. Den har funnits sedan 2011.

Från början var det de stora akutsjukhusen som bidrog med höftkolor, men när det åren 2016 och 2017 blev brist på höftkolor beslutade Region Stockholm att även vårdvalsaktörer som Capio Ortopediska Huset vid Globen och Aleris Ortopedi i Nacka skulle vara med och bidra för att säkra tillgången.

– Det gör att framtiden ser ljus ut vad det gäller tillgången på ben i Stockholm, säger Helene Lindberg och Åsa Fröberg.

En donerad höftkula läggs direkt efter operationen i lågtemperaturfrysen där det är åttio minusgrader. Sedan går den igenom en rad olika tester innan den är godkänd, det tar ungefär två veckor. Det är samma regler som vid blodtransfusion och donatorn ska kunna spåras i trettio år.

Men givaren är anonym och informationen finns i stället i form av koder på en etikett.

Det finns två sektioner i benbankens frys på Karolinska Huddinge, på den undre står det "Ej godkända ben", det är höftkolor som väntar på att gå igenom de sista testerna vad gäller smittämnen och bli godkänt av en läkare. Så fort testerna genomförts och de godkänts flyttas de upp till hyllan ovanför där det står "Godkända ben".

"FRAMTIDEN SER LJUS UT VAD DET GÄLLER TILLGÅNGEN PÅ BEN I STOCKHOLM."

Åsa Fröberg visar en fryst höftkula. Den är rödlätt eftersom det finns lite blod kvar i den. Höftkulan kan förvaras i lågtemperaturfrysaren i fem år.

”VI TAR ALDRIG UT EN HÖFTKULA UR FRYSEN I ONÖDAN.”

Då är höftkulan redo att användas så fort den behövs.

– Vi har morgonmöte varje dag och lägger operationsplanering. Vi tar aldrig ut en höftkula ur frysen i onödan. Bara när vi är helt säkra på att använda den tar vi ut den i förväg, säger Åsa Fröberg.

Benet i höftkulan kan till exempel användas till den som varit med om en motorcykelolycka och fått svåra frakturer, till barn som har skolios eller till den som har en form av cancer som påverkar skelettet. Och så till proteskirurgi, det som kallas revision, när folk behöver byta höftled en andra gång.

– Då behöver det byggas på ben så att

det finns ben att fästa protesen i, säger Åsa Fröberg.

Höftkulan ska helst vara tinad innan den används. Åsa Fröberg säger att den är lättare att mala i benkvarnen då.

– Men kulan tinar ganska snabbt. Annars kan vi lägga den i natriumklorid för att det ska gå ännu fortare.

Benet från en höftkula används bara till en person. Och oftast stoppas inte hela stora delar av den i ett annat ben, utan i mindre bitar, eller mald.

– Ibland nyper jag ut ett benchips och lägger i en hålighet. Men mest använder jag en slags benkvarn och river höftkulan innan jag med hjälp av ett stansverktyg strör och packar in det i håligheterna i ett ben. Det malda benet stimulerar benbildningen och kroppen kommer i gång och börjar producera egen benvävnad som växer in i det donerade malda benet.

Det blir ungefär 1,5 till två deciliter rivet ben från en höftkula. Det räcker till en normaloperation, ibland behövs två höftkolor, berättar Åsa Fröberg.

En höftkula varierar i storlek. Den kan vara från 42 millimeter i diameter upp till 60 millimeter i diameter. Och det är inte givet att den som är liten har en liten höftkula. Även en liten människa kan ha en stor höftkula och vice versa.

Det beror på hur man är skapt.

Åsa Fröberg berättar att en höftledsplastik är bland de mest sterila operationer man kan göra. Och det finns nationella rutiner för hur hanteringen av donerade höftkolor ska gå till.

På sjukhusets nybyggda operationsavdelning som är indelad i olika färger går Åsa Fröberg och Helene Lindberg in via en luftsluss bredvid själva operationssalen när det är dags.

Där sugs luften ut så att den inte åker med in när de äntrar operationssalen. ▶▶▶

42-45

En liten höftkula är 42-45 millimeter i diameter.

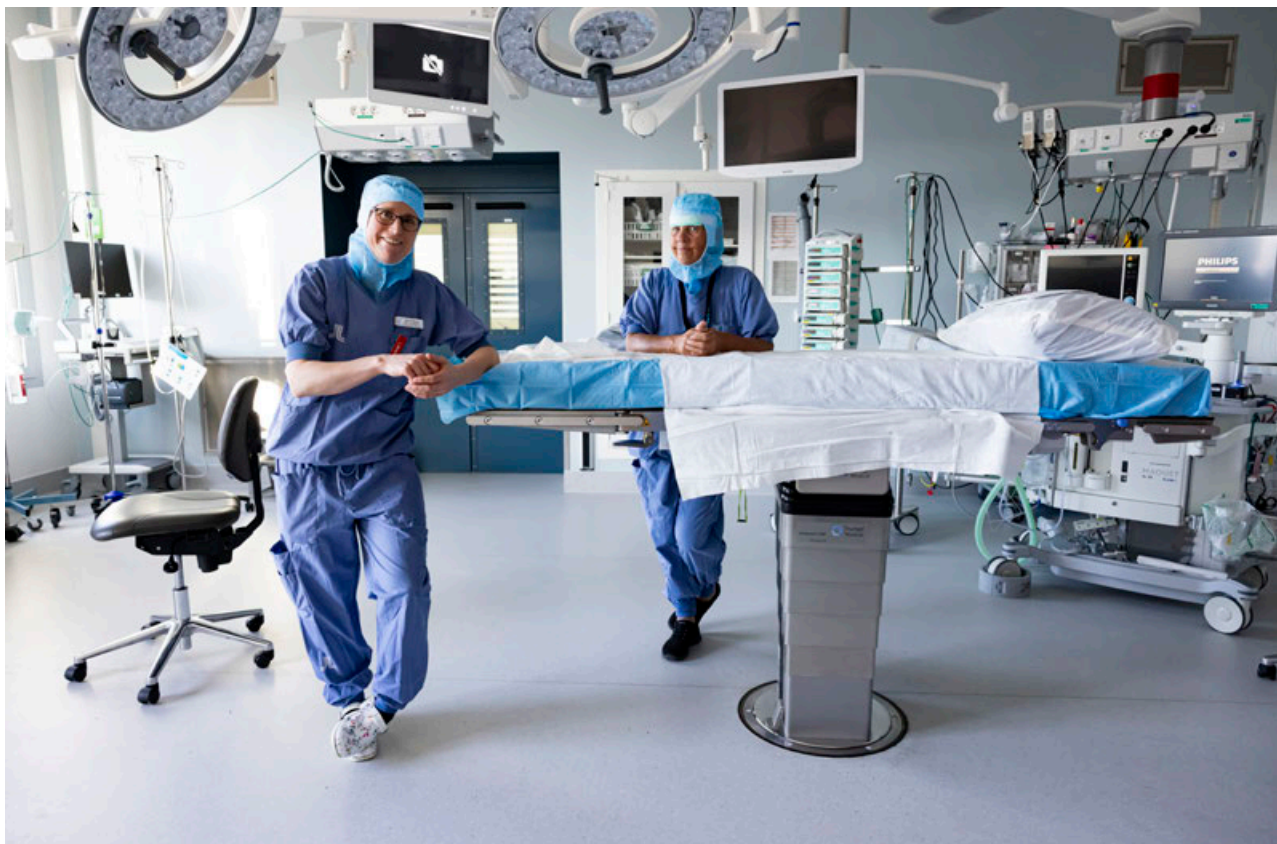
Caput femoris

är det latinska namnet på höftkula.

58-60

En stor höftkula är 58-60 millimeter i diameter.

2013

utfördes 3 147 höftledsoperationer i Region Stockholm.

2023

utfördes 5 574 höftledsoperationer i Region Stockholm.

En gul pingisboll på väggen visar när luftutsuget är som högst.

– Det kan bli sånt tryck ibland att det slår lock i öronen, säger Helene Lindberg.

Benbankens huvudinrättning, eller centrallager, finns på Karolinska Solna.

Men verksamhetschefen Åsa Fröberg och ansvarig sjuksköterska Helene Lindberg arbetar på Karolinska Huddinge.

Tillsammans ser de till att det finns lager av ben på alla akutsjukhus.

När höftkulor transporteras mellan Stockholmssjukhusen görs det i speciella grå frigolitlådor som heter Sofiboxen.

Det tar ungefär en halvtimme att packa Sofiboxen med allt det material som ska följa med.

– Den är bra för sitt ändamål eftersom den rymmer fem benbanksburkar med sterila höftkulor och kylklampar och så har den ett sidofack där det går att lägga alla papper, säger Helene Lindberg.

”MEST ANVÄNDER JAG EN SLAGS BENKVARN OCH RIVER HÖFTKULAN.”

Transporten av en fryst höftkula får inte ta mer än två timmar, längre än så håller inte kylklamparna. Nyligen gick det iväg tio höftkulor till Södersjukhuset,

fem till S:t Görans och en till Löwenströmska.

Höftkulorna i frysen är kategoriserade efter storlekarna liten, normal och stor. Det är markerat på burken vilken kategori den tillhör. De flesta är av storlek normal.

Det är värt att nämna att ingen tjänar några pengar på benbanken eller hanteringen av höftkulorna. Varken donatorn, sjukhusen eller någon av de andra inblandade aktörerna.

Och hela 99 procent av alla som ska genomgå en höftledsoperation och blir tillfrågade om att donera sin höftkula säger ja. Åsa Fröberg och Helene Lindberg berättar att många gärna vill se hur den ser ut.

– De brukar få titta på den i benbanksburken efter operationen, säger Åsa Fröberg.

Med en befolkning som lever längre kommer allt fler behöva en ny höftled framöver, så någon brist på ben lär det inte bli. I dag går det åt två till tre höftkulor i veckan från benbanken i Region Stockholm. Åtgången är densamma året om.

Vad tycker de är det bästa med benbanken?

– Att kunna hjälpa patienter så att de får bra livskvalitet och att vi faktiskt kan återvända sånt som vi annars skulle kassera, säger Helene Lindberg och Åsa Fröberg. ■

KAFFEMISSIONÄREN

KAFFET GOTT, ALLT GOTT

10:30

ass
kaffe hemma
kaffe

KOMMANDE:
12/8
19/8
2/9
9/8
45 kr

MENY	
DAGENS BRYGG	
MILDA MAKTER	45
SLOWPRESSO	75
HANDBRYGG	75
2 PERS	125
AFOGATO	110
PRESSO	75

Välkommen på ett
bönhört smakäventyr!

KAFFEPROVNINGAR FÖR
FÖRETAG, GRUPPER OCH PRIVATPERSONER.
GÖTGATAN 46, STOCKHOLM

Situation Sthlm-säljaren Mikael Olsson har precis fått en Bostad först-lägenhet utanför Norrtälje.

”Det förlegade systemet lever kvar, men det händer mycket i landet.”

projekt tillsammans med Stockholms Stadsmission.

I nuläget bor cirka 130 personer i en Bostad först-lägenhet via Stockholms stad. Socialtjänsten får 50 lägenheter om året från Bostadsförmedlingen och de tre allmännyttiga bostadsbolagen. Men behovet är större än så.

– Man måste öka med kvalitet och inte bara med kvantitet. Vi är väldigt noga med att värna kompetens och att kunna tillgodose våra hyresgästers behov. Man kan inte öka hur fort som helst, säger Ninja Larsson, chefför Bostad först.

Hon anser att det är en modell som ”ligger i tiden”.

– Harm reduction är ett synsätt som är mer vedertaget i dag än för några år sen. Men det kräver en omställning och ett ”mind shift”, att gå ifrån traditionella sätt att jobba till nya där vi tror på människors förmåga att veta vad som är bäst för dem. Och att inte straffa. Det förlegade systemet lever kvar, men det händer mycket i landet.

Stockholms stad satsar nu mer på sysselsättning och gemenskap för hyresgästerna. Via studieförbundet Vuxenskolan erbjuds startades ett samarbete med föreningen Street Minds med aktiviteter från måndag till fredag, bland annat sygrupp, digital verkstad, matlagningskurs, skrivargrupp och kvinno-grupp.

Ninja Larsson

Hemlöshet. Modellen Bostad först ”ligger i tiden”. Intresset ökar. Fler kommer få en lägenhet.

DEN EVIDENSBASERADE modellen Bostad först ger personer i akut hemlöshet en lägenhet utan krav på att först vara nykter och drogfri. Där bor de på samma premisser som andra hyresgäster. Många fler ska få den möjligheten. Enligt regeringens hemlöshetsstrategiska Bostad först införas nationellt och Socialstyrelsen har vid flera tillfällen, senast i hemlöshetskartläggningen, lyft modellen. Och nu har det börjat röra på sig rejält.

I år får drygt 100 kommuner statsbidrag för att starta, utveckla eller utöka Bostad först-verksamhet. Det är mer än dubbelt så många som i fjol. I Stockholms län inför det till exempel i Botkyrka

och i Norrtälje är Situation Sthlm-säljaren Mikael Olsson en av de första att flytta in.

– Det är det bästa som hänt mig på länge. Jag är trött på att bära runt på det jag äger och har. Man har flyttat runt mig på alla boenden och sen ut på morgonen.

Hur fick du lägenheten?

”Jag kämpade för det. När jag sen fick se lägenheten kände jag att den var perfekt.”

– Jag satt i ett härbärge i Skogås när morsan ringde och sa att hon läst att det går att ansöka om Bostad först. Jag ringde tusen samtal hit och dit för att få tag på nån som kunde svara på frågor. Jag kämpade för det. När jag sen fick se lägenheten kände jag att den var perfekt. Utanför träffade jag pensionärer med rullatorer – kanon! Då är det lugnt och skönt där. Nu har jag precis flyttat in. Det är som natt och dag.

I STOCKHOLMS STAD har Bostad först varit permanent verksamhet sedan 2016. Dessförinnan, med start 2010, var det ett

BOSTAD FÖRST HAR visat sig fungera bra – efter ett år bor cirka 80 procent kvar. Det är bättre resultat än boenden i den traditionella boendetrappan. En lägenhet och fast punkt kan vara en förutsättning för att jobba med andra svårigheter. Efter en tid är tanken att Bostad först-hyresgäster ta över förstahandskontrakten. Hittills har drygt 30 personer gjort det i Stockholms stad.

– Alla är inte så angelägna om att ta över kontrakten. De kan vara rädda för att behöva byta från Enheten för hemlösa till en socialtjänst i en stadsdel och bli av med stödet. En del upplever att det är tryggt att ha oss som hyresvärd. Det kan också vara en lång process att uppnå stabilitet. Det finns annat som är viktigt, såsom återhämtning och att få ett bättre liv.

Stockholms stad har precis börjat titta mer på hyresgästernas livskvalitet. I tidigare enkäter har

de beskrivit att de inom Bostad först ses som en människa, blir lyssnad på och får en möjlighet att leva ett värdigt liv. En skriver: ”Jag har en trygghet som jag inte sett skymten av på 10 år. Det är först nu som jag kan ta itu med mina andra problem.” ■

BOSTAD FÖRST

Metoden introducerades i början av 1990-talet i USA och bygger några principer:

- bostad är en mänsklig rättighet.
- rätten till val och självbestämmande.
- aktivt engagemang utan tvång och fostran.
- bostad och behandling ska vara separerade från varandra.
- deltagarstyrt stöd utifrån individens styrkor, behov och mål.
- stöd baseras på skademinskning och fokuserar på återhämtning.

”Det kan finnas en oro att lämna lägenheter till oss”

Stockholms Stadsmission driver ett eget Bostad först som riktas till Stockholm kranskommuner. Lägenheterna har hittills kommit från privata fastighetsägare, men nu har ett nytt samarbete startat med Sundbybergs stad och deras allmännyttiga fastighetsbolag Förvaltaren.

– De ska lämna upp till tio lägenheter per år. Det gör att vi kommer att kunna erbjuda Bostad först till fler deltagare, säger Agneta Nilsson, biträdande områdeschef Bostad.

Just nu är det totalt

Agneta Nilsson, biträdande områdeschef Bostad.

25-30 personer som bor i en Bostad först-lägenhet via Stockholms Stadsmission.

– Vissa tar över kontraktet och det kommer nya. Det är ganska många som står i väntan där socialtjänsten har bedömt att Bostad först är det som passar personen, men vi har

inte tillräckligt med lägenheter. **Varför får ni inte fler lägenheter?**

– När vi startar nya samarbeten med fastighetsägare kan det finnas en oro att lämna lägenheter till oss. Vi får förklara vad vi gör och att vi har coacher som stöttar varje boende person intensivt.

Varför är Bostad först så bra?

– Det är en trygghet att bostaden finns kvar. Stödet bygger på vad den boende själv vill ha hjälp med, den egna önskan och behoven. Det gör skillnad.

SHUTTERSTOCK

Rapport: Så upplever barn ekonomiska svårigheter

I Rädda Barnens nyläppta fördjupningsrapport *”Missing out” – Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter* delar barn och unga, som bor i områden där barnfattigdomen är hög, med sig av hur de upplever ekonomiska hinder i vardagslivet. Framför allt är hindren kopplade till skola, fritid och andra sociala sammanhang. Det kan handla om aktiviteter som de inte kan delta i eller att inte kunna gå på fritidshem. Det finns en rädsla att exkluderas socialt.

En kille berättar:

”Jag har varit med om det här med skidresan. Det blev svårt. Det ledde till att jag behövde sjuknämna mig.”

Rapporten visar att barn uttrycker ett stort ansvarstagande i förhållande till familjens ekonomi. En del barn och unga får stöttning av vänner, men en del känner skam och försöker att dölja varför de inte kan vara med på aktiviteter.

Enligt Barnkonventionen har barn rätt till en meningsfull fritid och kostnadsfri utbildning.

– Barn som inte får sina rättigheter tillgodosedda på grund av ekonomiska skäl, blir diskriminerade enligt artikel två i barnkonventionen. Vi behöver lyssna mer på barn och ta barns kunskap om sin verklighet på allvar, säger Samira Abutaleb Rosenlundh på Rädda Barnen.

Beroendecentrum gör film för barn

Barn som lever med en nära anhörig med ett beroende har rätt till information, råd och stöd. Därför har Beroendecentrum Stockholm tagit fram en film som beskriver beroendesjukdom ur ett barns perspektiv. Förhoppningen är att nå fler barn, samt att förhindra

skrämmande tankar och idéer om att barnet bär ansvar när en förälder eller närstående är sjuk.

– Det är viktigt att barn förstår att beroende är en sjukdom, men en sjukdom som går att behandla, säger Anna-Carin Hultgren, barnsamordnare och projektledare.

47000

fler måltider serverades hos Frälsningsarmén under 2023 jämfört med 2022 – en ökning på 50 procent. Det hölls nästan dubbelt så många rådgivningsamtal och antalet utdelade matkassar och kläder ökade med 13 procent.

2,7

procent sjönk alkoholkonsumtionen med under förra året, mätt i ren alkohol, enligt CAN. Det ekonomiska läget tros ha påverkat alkoholköpen.

ORD FRÅN GATAN

”Jag tror pappa visste att hon slog mig, men inte hur ofta. Jag tjallade aldrig.”

Situation Sthlms säljare Anette Wahlström, intervjuad på omslaget i januarinumret # 257, berättar om sin mamma. Som hon inte haft kontakt med på drygt trettio år, ”inte sen min son föddes”.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

JOHAN JOHANSSON

Rolle Johansson trivs bäst bakom bruna glas. ”Jag testade röda en gång, men det kändes lite spejsat”.

”Jag brukar sumpas ett par om året”

Rolle Johansson brukar alltid bära solglasögon under vår och sommar. Men han brukar sumpas ett par om året.

Brukar du ha solglasögon?

– Ja, nästan alltid. Sen jag var tio, elva, tolv. Jag hade polare som var optiker så jag hade femton, tjugo par. Vi polare bytte lite med varandra då,

men pilotbrillor har alltid varit favoritmodellen. De här är ett par enkla och billiga som jag köpt. De jag hade förr var bättre kvalitet.

– Jag har kört mest med den, men med olika färger på glaset, grönt, brunt, även röda, men då blev man lite spejsad. **Håller du ordning på solglasögonen?**
– Jag brukar sumpas ett par om året. Förr sumpade jag fler när jag hade fler. Det är inte lätt heller om man är hemlös

och bor lite överallt, de blir liggande på en bänk eller en hylla nånans.

– Jag har lagt dem på sätet i tunnelbanan och gått ifrån dem, eller på nån bänk, det har hänt.

Ansar du fortfarande mustaschen med rakhyvel?

– Ja. Det gäller och va lite snitsig, ha en skarp rakhyvel, det går inte med en engångshyvel, man måste hålla den rak.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Får dåligt samvete när jag går förbi andra säljare, då jag väntar på att få se dig i Täby Centrum.”

”Vad fint det var att handla av dig där i Gamla Stan, med musiken bredvid och din härliga dans. Du gjorde min dag.”

”Det är en bra tidning, så jag uppskattar att du kom ut till Åkersberga Centrum.”

”Köper den alltid när jag får förbi någon som säljer senaste numret. Dessutom är det ju en så otroligt bra tidning med innehåll som är värt att läsa.”

”Läser tidningen nu på tåget. Våldigt mycket bra läsning.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren Lena tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

Köp 30 dagars fritt resande i SL-appen.

I SL-appen kan du köpa en 30-dagarsbiljett direkt till din mobil eller till ditt SL-kort.

Läs mer på sl.se/appen

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

ZBK

ARVET

Chefakademin.

Fora

INDUSTRI VÄRDEN

3d0 arkitekter ab

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

CHINA TEATERN

FRANK & CORDINATA
AKTIEBOLAG

KOJAPPO

Abaton
PRODUKTION AB

BENGT DAHLGREN

constancclean
CARWASH EQUIPMENT SINCE 1987

gibon

Indutrade
Industrial Components

Kommunal.

AB BERGSGATAN
Handledning, Psykoterapi & Utbildning

BOLIDEN

DailySports

groth örn

inplenion.

KPA

gddg
Ett företag inom SKR

Bonnier Fastigheter

DANVIKSHEM

TIVOLI Gröna Lund

IT-UNDERHÅLL
I STOCKHOLM AB

KONSUMENT FÖRENINGEN STOCKHOLM

Thomas Bodström

BOTKYRKABYGGEN

dina Dina Försäkringar

HAMMARBY IF

iiiriiiis
utvecklingscenter

LENSWAY

AceRail
www.acerail.se

BRANDKÖTORET
Förskolornas Brandmyndighet

EM
EINAR MATSSON

HANSA PROJEKT

LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB

afa
FÖRSÄKRING

Brokerway

El & Marinteknik
Stockholm
08-410 777 00 | www.elmarin.se

Hertz

inResonance
Always in Tune

Liberalerna

Akademikerförbundet SSF

BÄCKSTOFFER JOURNEN
116 006
VÄSTERNYTT
STOCKHOLM - HÖRNAS
GÖTLAND - STOCKHOLM

ERSTA DIAKONI

Hertz

investor

LIME TRAVEL
- SINCE 1995 -

Akademikernas a-kassa

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

expandia

Hillgate
ADVISORS AB

iterum
EDUCATION

LE

ALLBA

BYGGNADS

FASCHING

HEMSÖ

JANKE WIKHOLM

LEADERSHARE
by *Leadership*

ANDERS BODIN FASTIGHETER

Capio Psykiatri

FAMILJEBOSTÄDER

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

M Ekholms konsulttjänst AB

APHOS

CERTE REVISION

FF Profilreklam AB

hiQ

JÖRGENSENS RÖR AB

NINA ANDERSSON VOIGT

SIBILLE ATTAR:

"Jag äger all min musik. Det är en oerhörd frihet"

Sibille Attar ger ut sin första skiva på svenska 19 april. *Brutal* är sprungen ur en kaotisk tid, mitt i ett uppbrott.

MUSIK Skivan *Brutal* kom till artisten Sibille Attar på ett instinktivt sätt, hon "bara lät den hända".

– Den har skapat sig själv. Det var ganska rakt från huvudet, via min själ, ut i händerna och in i

datorn. Samtidigt har det varit en ganska kaotisk process. Den är sprungen ur en väldigt kaotisk tid, säger hon.

Under skivans tillkomst gick hon igenom en separartion.

– Eftersom jag inte verkar i nån särskilt superkommersiell värld så approachar jag mitt arbete mer som nån slags terapeutisk funktion – jag har behov som jag behöver agera på. Men

mina skivor är inte hundra procent självbiografiska, jag plockar från mitt liv och så tar det ibland helt nya vändningar.

Det är texter om slitliv och krisliv, föräldraskap och barn, uppbrott och kärlek, springa för livet och ta ansvar. Hon vill inte prata om detaljer i texterna, utan vill att lyssnaren ska få använda sig av hennes konst och göra det till sin egen.

– Så är det ju när jag själv lyssnar på musik. Det kan till exempel vara jätteviktigt att höra vissa texter och uppleva viss konst under svåra perioder.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN har hon valt att ge ut en skiva på svenska. Hon ville testa.

Hur var det att skriva på svenska?

– Fruktansvärt. Jag har svurit flera gånger under processens gång. Jag tyckte att jag var på en sån bra plats med förra skivan, *A History of Silence*, men min konstnärliga metod är att liksom försvåra lite och när jag får en idé så är jag oftast väldigt lojal den idén. Nu är jag jättestolt över skivan.

"Från huvudet, via min själ, ut i händerna och in i datorn."

Med sig på *Brutal* har hon flera gäster, till exempel Robert Hurula, Julia Spada, saxofonisten Oskar Carls och Markuskyrkans barnkör. Hon producerar själv och jobbar utan skivbolag.

– Jag äger all min musik. Det är en oerhörd frihet och känsla av autonomi som jag tycker väldigt mycket om. Nu när musikbranschen också är så oerhört kommersialiserad och monopoliserad känns det väldigt att vara på den här platsen. Det kommer alltid att finnas motkultur. Samtidigt som utrymmet blir mindre och mindre. Sverige befinner sig ju i en riktigt kulturfattig linje. Jag tror inte gemene man fattar var vi kommer att va om några år. Kulturen är hårt ansatt. Även om det är en utmaning för mig att känna mig viktig, så är det väl nu man ska känna sig som allra viktigast.

MARIA HAGSTRÖM

Alva Odelbrink från Stockholm, till vardags bakom mjöltråget på Spånga Konditori, är nybliven svensk juniormästare i bageri. I finalen skulle deltagarna baka matbröd, kuvertbröd, bullar, kavlade degar och ett vackert skådebröd. Hon gestaltade Stockholms tunnelbana med ett tåg i en tunnel. Både graffiti, T-symbolen, SL-loggan, linjekartan och en korv med bröd ingick i skådebrödet.

Ahmed Berhan värd för ny komediklubb

STAND UP Debaser Comedy, som hostas av Ahmed Berhan, är det senaste tillägget till Stockholms komedisken. Under våren tar han med sig sina favoritkomiker till Debaser Strand i Hornstull.

– Det är en ny pärla på stand up-scenen. Jag har fått styra upp några kvällar med komiker som jag tycker är grymma. De är kända och mindre kända, kvaliteten är hög. Det är en stark lineup varje kväll, säger Ahmed Berhan som själv utsågs till årets manliga komiker 2023 och har medver-

kan i bland annat tv-programmet IFS - Invandrare för svenskar.

Den 10 april kör Debaser Comedy ”den engelska kvällen” med bland andra Al Pitcher och Kathryn Leroux. 22 maj går under teamet ”Balkan bonanza” och sista kvällen 12 juni ”Headliners only”.

– Det kommer vara högt i tak och mycket värme i lokalen. Varje kväll är det fyra bokade komiker, men det kan dyka upp nån som bjuder på tio minuter. Det blir garanterat roligt.

MARIA HAGSTRÖM

Teater skapad rekordsnabbt

TEATER I teater- och dansprojektet INSTANT PLAYHOUSE jobbar ensemblen blixtnsnabbt. Ett femtiotal personer från teater-, musikal- och filmbranschen skapar en föreställning på 1,5 dygn.

Först skriver fyra dramatiker – Gertrud Larsson, Martina Montelius, Bengt Ohlsson och William Spetz – varsitt kort manus utifrån förutsättningar som lottas fram på morgonen 12 april. Därefter tolkas texterna av fyra teaterensembler och en dansensemble ihop med ett liveband, som repeterar i full fart fram till premiären på kvällen 13 april hos Playhouse.

Alla tolkningar spelas ihop i en föreställning i två akter. Biljettintäkter går till UNICEF.

MARIA HAGSTRÖM

50

skönlitterära förlag medverkar vid Stockholms litteraturmessa 13 april på Kulturhuset. Årets tema är **Konsten att läsa.**

75

år fyller kulturgeografen, bluesgitarristen, låtskrivaren och sångaren Rolf Wikström från Södermalm. Det hela firas med en rejäl födelsedagsgala på Debaser 5 april.

DIAMANTER, STRASS OCH HÅRT REGN FRÅN VITA BERGEN

MUSIK Två år efter *Eternal Light Brigade* kommer Les Big Byrd nu med fjärde skivan *Diamonds, Rhinestones and Hard Rain*. Bandet, i dag bestående av Jocke Åhlund, Frans Johansson, Nino Keller och Christian Olsson, har sedan första ep:n från 2011

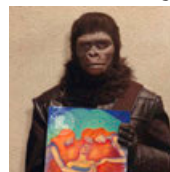
valt sin egen musikaliska väg mot publiken.

Genom ett intrikat månggifte mellan psykedeliska gitarsound, monotona bakgrunder, spacerock-glitter och

Jocke Åhlunds absoluta krautkänsla för både refränger och melodier,

tar nu Les Big Byrd sitt helt egna sound ett steg vidare.

De vågar också vara konstnärliga

och tänka stort på scenen, samt låta två av de sex låtarna på skivan dra iväg över tio minuter.

Att Jocke Åhlund i senaste Instagramklippet ser ut att spelas av fotografen Bengan Widell är därmed helt i sin ordning.

ULF STOLT

SHUTTERSTOCK

Privatdetektiven på bilden har ingenting med E. Ahlins detektivbyrå på Hamngatan 9 att göra.

April 1928. Detektivarbete, dynamit och tävlande maskinskriverskor.

STOCKHOLM PÅVERKAS inte av Svenska industrins standardiseringskommissions beslut att minska antalet gatstenstyper från 233 till ett tiotal. Stockholm har ett eget stenhuggeri som tar fram de två typer av gatsten som används i stan.

Liljeholmen vill ha eget postkontor.

E. Ahlins detektivbyrå på Hamngatan 9 utför, enligt annonsen i Dagens Nyheter, sina

detektiva uppdrag skyndsamt och under djupaste diskretion till billigt arvode.

Branden i Stockholmskexfabrik var troligen inte anlagd, enligt Katarinapolisen. Man tror att gasslangen till en tempereringsapparat, där man vid tillfället kokade chokladsmet och kokosfrott, bränts av och gasen antänts.

När drätselnämndens kammarkontor verkställt stadens bokslut, ser man att Stockholm

gjort 14 772 000 i överskott av skattemedel.

Ny automatisk telefonstation på Polhemsgatan 84, tillverkad av L. M Ericsson. Den kan hantera 15 000 telefonnummer, men för tillfället finns bara cirka 9 000 abonnenter på Kungsholmen.

Ett barn som avvisats från två sjukhus, dör på väg till det tredje. Nu utreds varför hon inte togs emot på det första sjukhuset barnet kom till.

BROTTLIGHETEN I STAN ökar – under årets första kvartal har 166 personer häktats, 31 fler än samma period förra året. Mestadels för stölder och andra tjuvnadsbrott.

En skomakare begår självmord i ett uthus i Alby gård genom att stoppa en dynamitpatron i munnen och tända på.

Påskan ovanligt nykter i stan, enligt polisen. Inte ens i Nicolai församling, där man brukar ha problem med fylla under helgerna, har det varit stökigt. Endast åtta anhållna fyllerister på påskafton.

En Anton Fischer-hatt, säsongens hetaste huvudbonad, i prima harfilt, kostar 15.50 kronor.

Polisen lyckades inte få upp det lik som flöt vid Norr Mälarstrand då båtshaken släppte sitt tag.

Bonnier förlag börjar ge ut August Strindbergs samlade verk i en prisbillig ”nationalupp-laga” som inleds med Strindbergs romaner och berättelser – nio mästerverk i fem inbundna halvfranska band.

Medicinalstyrelsen föreslår för första gången tillämpning av lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare för två gärningsmän, båda dåden begångna i Stockholm.

Fyra av de fem snabbaste maskinskriverskorna i rikstävlingen i maskinskrivning kommer från Stockholm.

ULF STOLT

2017 Skådespelaren Gösta Ekman, känd bland annat från Beck-filmer, Hasse & Tages revyer, som Sickan i Jönssonligan-filmerna och Från och med Herr Gunnar Papphammar, avlider.

1973 Liv Ullman och Erland Josephson spelar det äkta paret Marianne och Johan i Ingmar Bergmans Scener ur ett äktenskap i sex 49 minuter långa avsnitt på SVT.

1880 Adolf Erik Nordenskiöld tas emot som en hjälte i Stockholm efter att ha utforskat Nordostpassagen – att segla från Atlanten till Stilla Havet genom att gå norr om Sibirien.

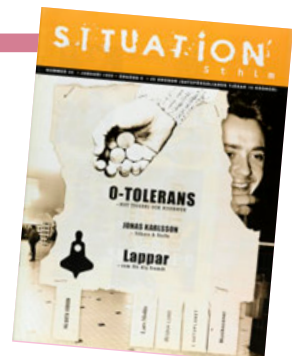

Adolf Erik Nordenskiöld

Ur arkivet: # 24, januari 1999

Skådespelaren **Jonas Karlsson** intervjuas, han spelar en av rollerna i **Maria Bloms** "Rabarbers" på Stadsteatern, lappar på offentliga anslagstavlor om bland annat träning, healing, språkurser och multilevel marknadsföring testas av redaktionen och den internationella begagnat-kedjan Cash Converters etablerar sig i Stockholm. Nolltolerans är det nya modeordet för politiker, poliser och andra beslutsfattare.

Lars Molin och **Regina Lund** berättar om tv-serien "Ivar Krueger". Konsertlokaler i stan, en begravningsentreprenör intervjuas och följetongen Qwertyuioip har nått fram till avsnitt 19. Dessutom **Raines Dagbok** del 7, Reflektion, kolon och I gatuplanet.

Den officiella statusen på De flintskalligas klubb vid Spårvägens vagnhall i Solna 1920 är svår att bekräfta så här långt i efterhand. Men klart är att det var ett svårt tunnhårigt gäng. Som jobbade ihop.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om vad som helst

Flintskallighet

”Jag vill ge flintskallen ett ansikte”

Nästan precis hundra år innan David Ritschard, i en intervju i Situation Sthlm, förkunnade ovanstående, togs bilden på männen intill. Det är dock oklart, enligt Spårvägs museet, om det var en officiell klubb vid Spårvägens vagnhall i Solna 1920 som hette så, eller om det togs en bild på ett arbetslag vid vagnhallen där merparten visade sig vara flintskalliga, och att de sedan i bildtexten fick namnet De flintskalligas klubb.

Orsaken till manligt håravfall är att ett könshormon, dihydrotestosteron, påverkar hårsäckarna och hämmar tillväxten. Det kan även till viss del vara ärftligt.

Flintskallighet kallas för androgen alopeci på latin och drabbar 75 procent av västvärldens män.

Det finns en hel del olika behandlingar och ingrepp för att motverka eller hantera flintskallighet. Den äldsta metoden, dock inte den i dag vanligaste, är peruk.

PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

KLARAMARIA POLLAK
I HÖRNET AV NORRLANDS-
GATAN/JAKOBSBERGSGATAN

”Gullig men lite
sen i svaret.”

Vad gick du och tittade på i mobilen?

– Jag fick tillbaka ett svar från en dejt. Efter trettiofem timmar svarade han på mitt sms... Det är dåligt. Jag tycker att han är gullig men lite sen i svaret.

Vart är du på väg?

– Jag har varit där borta på Oxford Research, jag jobbar där men jag har tjänstledigt just nu för att ta en master i statsvetenskap. De är konsulter inom samhällsanalys, tar fram kunskapsunderlag för samhällssektorer.

– Nu är jag på väg till KB för att göra research inför min master.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

När Klaramaria Pollak mer i detalj ska förklara vad hon gör på jobbet hon är tjänstledig från ber hon om ursäkt att det blir så invecklat när hon förklarar. Men intressant.

CAMERON MACKINTOSH
PRESENTS

BOUBLIL &
SCHÖNBERG'S

Les Misérables

THE ARENA SPECTACULAR

LYRICS BY HERBERT KRETZMER

WORLD TOUR

PETER JÖBACK AS JEAN VALJEAN
AND CAST & ORCHESTRA OF OVER 65

GÖTEBORG | 16–19 JANUARI 2025 | SCANDINAVIUM

STOCKHOLM | 23–26 JANUARI 2025 | AVICII ARENA

MALMÖ | 30 JANUARI–2 FEBRUARI 2025 | MALMÖ ARENA

BILJETTER VIA [LIVENATION.SE](https://www.livenation.se)